

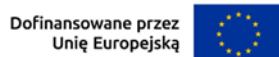
WOJEWÓDZKA INICJATYWA REWITALIZACYJNA

w ramach:

programu Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0 czyli wzmacnianie zdolności gmin do programowania i wdrażania działań rewitalizacyjnych – 3 edycja współpracy Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z Zespołami ds. rewitalizacji w urzędach marszałkowskich

Projekt: Regiony Rewitalizacji – Śląskie Programy Rewitalizacji 3.0

SPIS TREŚCI

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE GMINY W PROGRAMOWANIU I REALIZACJI REWITALIZACJI – HISTORIA.....	3
ANALIZA POTRZEB DOTYCZĄCYCH DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH REWITALIZACJĘ.....	5
OPIS PLANOWANYCH DO REALIZACJI DZIAŁAŃ W RAMACH WIR	8

DZIAŁANIA WSPIERACĄCE GMINY W PROGRAMOWANIU I REALIZACJI REWITALIZACJI – HISTORIA

W 2015 roku weszła w życie ustawa o rewitalizacji określająca warunki prowadzenia procesów rewitalizacji w gminach. Rewitalizacja przestała być punktowym działaniem i stała się kompleksowym procesem dopasowanym do miejsca, potrzeb i potencjałów.

W celu wsparcia gmin w programowaniu i realizacji rewitalizacji Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego wspólnie z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej zrealizował szereg zadań mających na celu wsparcie dotacyjne i edukacyjne w upowszechnianiu nowego podejścia do rewitalizacji.

I tak w latach 2015-2018 w województwie śląskim zorganizowano konkursy dotacji dla gmin na przygotowanie lub aktualizację programów rewitalizacji. Celem realizacji zadania było wsparcie powstania Zespołów ds. Rewitalizacji, a następnie wsparcie gmin w procesie opracowywania bądź aktualizowania programów rewitalizacji. W tym przypadku istotne było upowszechnienie wiedzy na temat cech i elementów dobrych programów rewitalizacji, tj. zapewniających trwałe efekty podejmowanych interwencji.

Następnie w latach 2019-2022 Ministerstwo wraz z Urzędem Marszałkowskim podjęło kolejną współpracę w celu zaoferowania gminom wsparcia doradczego i edukacyjnego w procesie przygotowania jak i realizacji rewitalizacji. Stąd zorganizowano szereg szkoleń, spotkań, warsztatów, które doprowadziły do poszerzenia wiedzy pracowników urzędów gmin w zakresie rewitalizacji, w szczególności narzędzi wynikających z ustawy o rewitalizacji, dostępności, monitoringu czy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji. Zespół ds. rewitalizacji, powołany w Urzędzie Marszałkowskim stał się ciałem doradczym, które współpracowało i wspierało merytorycznie gminy m.in. w kwestiach związanych z aktualizacją lokalnych programów rewitalizacji (LPR)/ gminnych programów rewitalizacji (GPR), odpowiadało na pytania związane z procesem rewitalizacji, w tym kwestii przejścia z LPR na GPR.

Oprócz wsparcia merytorycznego, gminy z terenu województwa śląskiego miały możliwość ubiegania się o środki na realizację projektów wynikających z programów rewitalizacji.

Resort uruchomił środki z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 na konkurs dotacji Modelowa Rewitalizacja Miast oraz na wsparcie realizacji projektów pilotażowych w trzech miastach: Bytomiu, Łodzi, Wałbrzychu. Doświadczenia miast realizujących projekty z tych konkursów pozwoliły upowszechnić dobre praktyki oraz rozwiązania uznane za modelowe, gdyż były i nadal są one istotnym źródłem wiedzy i inspiracji dotyczącej planowania i przebiegu procesów rewitalizacyjnych dla innych gmin o podobnej charakterystyce.

Zarząd Województwa Śląskiego, konsekwentnie od czasu perspektywy unijnej 2007-2013 ujmuje wsparcie dla projektów rewitalizacyjnych w programach regionalnych. Region, jako jeden z pierwszych, uruchomił wsparcie zwrotne dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych, natomiast w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 przeznaczył rekordową pulę środków, ok. 1,9 mld złotych na tego typu przedsięwzięcia. Obszar ten również zaprogramowano w obecnej perspektywie. Program regionalny Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (FE SL 2021-2027) przewiduje wsparcie projektów rewitalizacyjnych, które odpowiadają na wyzwania i problemy zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji, w szczególności w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, gdzie główny ciężar wsparcia procesu rewitalizacji został położony na priorytet 9 Fundusze Europejskie na rozwój terytorialny. To w tym priorytecie, w ramach działań 9.3, 9.4 i 9.5 przewidziano dofinansowanie projektów rewitalizacyjnych zarówno w gminach miejskich i gminach miejsko -

wiejskich jak i w gminach wiejskich. W dalszym też ciągu, część alokacji została przeznaczona na wsparcie zwrotne. W przypadku pozostałych priorytetów inwestycyjnych EFRR, IZ FE SL 2021-2027 wprowadziła preferencje dla projektów rewitalizacyjnych w postaci dodatkowych punktów, w trybie konkurencyjnym w ramach dedykowanych kryteriów wyboru projektów.

Dla działań z zakresu EFS+, w szczególności w ramach Priorytetu 7 Fundusze Europejskie dla społeczeństwa, planuje się również przyjęcie kryterium wyboru projektów, które będzie odnosiło się do wynikania projektu z gminnego programu rewitalizacji.

W latach 2024-2027 Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego ponownie nawiąże współpracę z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej, aby w dalszym ciągu wzmacniać zdolności gmin do programowania i wdrażania działań rewitalizacyjnych.

ANALIZA POTRZEB DOTYCZĄCYCH DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH REWITALIZACJĘ

Wnioski przedstawione w niniejszej części są opracowane na podstawie wyników prac nad takimi dokumentami jak: Regionalna Polityka Rewitalizacji Województwa Śląskiego czy Ewaluacja wpływu RPO WSL na lata 2014-2020 na rewitalizację społeczną, infrastrukturalną i gospodarczą regionu. Ujmują one także potrzeby zgłoszone przez gminy oraz trzeci sektor w trakcie licznych rozmów i spotkań, które miały miejsce w ostatnim czasie, a także bazują na doświadczeniu i wiedzy członków Zespołu ds. rewitalizacji.

1. Programowanie rewitalizacji w województwie śląskim:

- Należy dążyć do dalszego wspierania procesów rewitalizacji w gminach województwa śląskiego; zarówno poprzez budowanie instrumentarium wsparcia finansowego, jak i wsparcie w zakresie przekazywania wiedzy, a także poprzez sieciowanie (*networking*) interesariuszy;
- Należy dążyć do umożliwienia gminom i interesariuszom z regionu dostępu do cyklicznej/ciągłej oferty szkoleniowej i doradczej w zakresie rewitalizacji i jej różnych aspektów (takich jak: przygotowania programu rewitalizacji, partycypacji, poszukiwania źródeł finansowania, stosowania narzędzi ustawy o rewitalizacji itd.);
- Należy przedstawiać, opisywać i promować ciekawe i inspirujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz metody działania z regionu, kraju i zagranicy. Ponadto, należy dbać o to, aby zakładka poświęcona rewitalizacji zamieszczona na stronie internetowej dedykowanej funduszom unijnym była aktualnym i szerokim źródłem wiedzy o rewitalizacji dla wszystkich zainteresowanych.

2. Zarządzanie procesami rewitalizacji w województwie śląskim:

- Jak pokazała Regionalna Polityka Rewitalizacji Województwa Śląskiego czy Ewaluacja wpływu RPO WSL na lata 2014-2020 na rewitalizację społeczną, infrastrukturalną i gospodarczą regionu, Zespół ds. rewitalizacji jest obecnie rozpoznawalny w gminach regionu jako eksperci, którzy chętnie dzielą się wiedzą i oferują wsparcie doradcze z zakresu rewitalizacji;
- Należy dążyć do tego, aby Zespół postrzegany był przez gminy i innych interesariuszy jako pierwsze, dostępne źródło aktualnej wiedzy na temat programowania rewitalizacji w regionie;
- Należy dążyć do zapewnienia możliwości rozwijania wiedzy i umiejętności członków Zespołu ds. rewitalizacji poprzez np. udział w różnych etapach procesów rewitalizacji w gminach, wydarzeniach i pilotażach krajowych.

3. Wdrażanie procesów rewitalizacji w województwie śląskim:

- Niska świadomość dojrzałych form prowadzenia konsultacji społecznych - znaczna część gmin wskazywała, że prowadzi konsultacje społeczne, a z pozostałych działań partycypacyjnych głównie ankiety i spotkania z mieszkańcami. Tym samym należy w sposób szczególny podkreślać rolę partycypacji społecznej na etapie wdrażania programu rewitalizacji, tzw. wspólnotowe zarządzanie rewitalizacją. Warto promować dobre praktyki w zakresie partycypacji oraz gminy stosujące zaawansowane metody uspołeczniania procesu rewitalizacji;

- Należy dążyć do większego zaangażowania interesariuszy procesu rewitalizacji, zwłaszcza lokalnych organizacji społecznych, we wdrażanie programu rewitalizacji. Należy promować zrealizowane działania, projekty i aktywność NGOs w procesach rewitalizacji. Niemniej, barierą jest niska świadomość III sektora na temat rewitalizacji. Z tego powodu warto rozważyć zaplanowanie specjalnych działań edukacyjnych w celu zwiększenia ich wiedzy o rewitalizacji, wskazania im potencjalnych szans wynikających z włączenia się w rewitalizację;
- W trakcie opracowania Ekspertyzy pn.: Ocena realizacji gminnego programu rewitalizacji. Praktyczny podręcznik dla samorządów lokalnych, zauważono trudności związane z tym procesem na poziomie gminy. Najczęściej wiąże się to z brakiem dobrych praktyk dotyczących oceny GPR oraz marginalnym traktowaniem idei monitorowania w zapisach programów rewitalizacji i na etapie ich wdrażania. Należy identyfikować i promować dobre praktyki i skuteczne rozwiązania w tym zakresie np. poprzez publikacje i działania informacyjne czy edukacyjne;
- W planowanych działaniach należy uwzględnić zróżnicowane możliwości instytucjonalne gmin wiejskich oraz gmin miejskich i miejsko-wiejskich, a także występującą rotację pracowników zajmujących się procesem rewitalizacji w gminie.

4. Wsparcie gmin w procesie rewitalizacji w województwie śląskim:

- Potrzeby szkoleniowe i związane z doradztwem w zakresie rewitalizacji istnieją. Zdaniem gmin, szkolenia i doradztwo przeprowadzane do tej pory były pomocne i świadczone w sposób rzetelny. Wciąż jednak istnieją tematy, które zostały dotychczas pominięte lub okazały się niezbędne do pogłębienia w ostatnim czasie. Najczęściej wskazywane potrzeby dotyczą prawnych i organizacyjnych kwestii tworzenia i wdrażania programów rewitalizacji, aplikowania o wsparcie zewnętrzne dla projektów i ich rozliczania, wdrażania społecznego aspektu rewitalizacji oraz zagadnień związanych z komitetem rewitalizacji;
- Jednocześnie w trakcie rozmów, gminy zwróciły uwagę na tematy, które choć nie dotyczą bezpośrednio rewitalizacji, są powiązane z szeroko rozumianym rozwojem miast, tj.: adaptacja do zmian klimatu, zielono-niebieska infrastruktura, partnerstwo publiczno-prywatne, dostępność czy ochrona zabytków;
- Oczekuje się, że przeprowadzone szkolenia będą organizowane w sposób kompleksowy, tj. będą poruszały teoretyczne jak i praktyczne kwestie związane z danym tematem, a także uwzględniały poziom wiedzy uczestników szkolenia;
- Jako wartościowe narzędzie w zakresie działań edukacyjnych wskazano wizyty studyjne, które pozwalają poznać ciekawe i innowacyjne praktyki podejmowane w innych gminach/ regionach;
- W trakcie rozmów nad założeniami Regionalnych Grantów na Rewitalizację, przedstawiciele III sektora wskazali, na rozważenie ograniczenia konkursu dedykowanego wyłącznie do podmiotów mających doświadczenie w działalności na danym terenie (lub premiowanie podmiotów zakorzenionych lokalnie), których kadra zna potencjalnych uczestników projektu, wie z kim i jaką współpracę lokalnie można podjąć;
- Organizacje pozarządowe zwróciły również uwagę na promocję projektu, która powinna przyczynić się do dotarcia z informacją dot. szkoleń czy konkursu grantowego do jak najszerszego grona odbiorców;
- Gminy wyartykułowały również potrzebę stworzenia „przestrzeni”, która umożliwi osobom zajmującym się procesem rewitalizacji wymianę doświadczeń poprzez np. sieciowanie.

Uwzględniając potrzeby dotyczące działań wspierających rewitalizację poniżej wskazano zakres wsparcia edukacyjnego, doradczego oraz działań grantowych w ramach Wojewódzkiej Inicjatywy Rewitalizacyjnej.

OPIS PLANOWANYCH DO REALIZACJI DZIAŁAŃ W RAMACH WIR

I. Wsparcie edukacyjne z zakresu rewitalizacji dla gmin z terenu województwa i ich partnerów

W okresie realizacji projektu, tj. w latach 2024-2027 planuje się zrealizować około 27 szkoleń, które będą odpowiadały zróżnicowanym, bieżącym potrzebom gmin, w szczególności w poniższych zakresach tematycznych:

- **Rewitalizacja dla początkujących - wprowadzenie do tematyki, dobre praktyki i dotychczasowe doświadczenia – pracownicy**

Szkolenie prowadzone przez Zespół ds. rewitalizacji. Przeznaczone m.in. dla pracowników JST, biur ponadlokalnych stowarzyszeń samorządów gminnych i powiatowych, przedstawicieli Komitetów Rewitalizacji, przedsiębiorców, lokalnych liderów, NGO's, którzy dopiero wchodzą w tematykę rewitalizacji lub chcą uporządkować swoją wiedzę w tym zakresie.

Planuje się organizację co najmniej czterech tego typu szkoleń.

Celem szkolenia jest podniesienie świadomości i wzmocnienie zdolności pracowników gmin, przedstawicieli Komitetów Rewitalizacji, przedsiębiorców czy lokalnych liderów związanych z programowaniem, wdrażaniem i monitorowaniem rewitalizacji w gminach.

- **Rewitalizacja dla początkujących - wprowadzenie do tematyki, dobre praktyki i dotychczasowe doświadczenia – wóldarze**

Szkolenie prowadzone przez Zespół ds. rewitalizacji i eksperta. Przeznaczone dla wójtów, burmistrzów, prezydentów oraz radnych gmin.

Planuje się organizację czterech szkoleń.

Celem szkolenia jest poznanie zasad związanych z programowaniem, wdrażaniem i monitorowaniem rewitalizacji. Z uwagi, iż zgodnie z ustawą o rewitalizacji przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowi jej zadanie własne i realizując te zadanie, inicjatorem a później realizatorem procesu rewitalizacji jest wójt/ burmistrz/prezydent, ważne jest poznanie przez nich zasad prowadzenia rewitalizacji, szczególnie wśród wóldarzy, którzy do tej pory nie prowadzili tego procesu.

- **Warsztaty „Przygotowanie Gminnego Programu Rewitalizacji”**

Spotkania przeznaczone dla m.in. pracowników JST czy gminnych jednostek organizacyjnych – w szczególności zajmujących się rewitalizacją.

Planuje się organizację dwóch spotkań dwudniowych.

Celem warsztatów jest przygotowanie przedstawicieli gmin z terenu województwa śląskiego do przygotowania gminnego programu rewitalizacji.

- **Wykorzystanie w procesie rewitalizacji narzędzi ustawowych (Specjalna Strefa Rewitalizacji, Miejscowe Plany Rewitalizacji) - korzyści wynikające z ich zastosowania**

Szkolenie przeznaczone m.in. dla pracowników JST, biur ponadlokalnych stowarzyszeń samorządów gminnych i powiatowych, przedstawicieli Komitetów Rewitalizacji, przedsiębiorców, lokalnych liderów, NGO's.

Planuje się organizację dwóch szkoleń jednodniowych.

Celem szkolenia jest podniesienie świadomości samorządów i wzmocnienie zdolności gmin do stosowania ustawowych narzędzi rewitalizacyjnych (Specjalna Strefa Rewitalizacji, miejscowy plan rewitalizacji).

- **Monitorowanie i ewaluacja GPR z uwzględnieniem potrzeby aktualizacji GPR w przypadku zidentyfikowania istotnych barier lub zmian potrzeb społeczności lokalnych**

Szkolenie przeznaczone m.in. dla pracowników JST, przedstawicieli Komitetów Rewitalizacji.

Planuje się organizację dwóch szkoleń jednodniowych.

Celem szkolenia jest wzmocnienie zdolności gmin do tworzenia efektywnych systemów monitorowania rozwoju lokalnego (na poziomie gminnym i uwzględniającym zróżnicowanie wewnętrzne gminy), w tym monitorowania i ewaluacji programów rewitalizacji. Celem dodatkowym jest usystematyzowanie podejścia do monitorowania działań rewitalizacyjnych w ujęciu regionalnym.

- **Partycypacja społeczna i włączanie społeczności na każdym etapie wdrażania i realizowania GPR**

Szkolenie przeznaczone m.in. dla pracowników JST, biur ponadlokalnych stowarzyszeń samorządów gminnych i powiatowych, przedstawicieli Komitetów Rewitalizacji, przedsiębiorców, lokalnych liderów, NGO's.

Planuje się organizację dwóch szkoleń jednodniowych.

Celem szkolenia jest wzmocnienie kompetencji samorządów w zakresie uspołeczniania procesu rewitalizacji poprzez m.in. tworzenie systemowych mechanizmów wzmacniania wspólnot lokalnych i partycypacji społecznej w kształtowaniu przestrzeni publicznej, integracji i aktywizacji społeczności lokalnej.

- **Dostępność architektoniczna i cyfrowa – wspólny wysiłek i zaangażowanie – władz lokalnych, organizacji pozarządowych i obywateli**

Szkolenie przeznaczone m.in. dla pracowników JST, biur ponadlokalnych stowarzyszeń samorządów gminnych i powiatowych, przedstawicieli Komitetów Rewitalizacji, przedsiębiorców, lokalnych liderów, NGO's.

Planuje się organizację dwóch szkoleń jednodniowych.

Celem szkolenia jest wzmocnienie zdolności samorządów do uwzględniania problematyki dostępności zarówno w programowaniu strategicznym, planowaniu przestrzennym, jak i w przygotowywaniu i realizacji konkretnych projektów.

- **Komitet Rewitalizacji jako jeden z narzędzi partycypacji w procesie rewitalizacji**

Szkolenie przeznaczone m.in. dla pracowników JST, biur ponadlokalnych stowarzyszeń samorządów gminnych i powiatowych, przedstawicieli Komitetów Rewitalizacji, przedsiębiorców, lokalnych liderów, NGO's.

Planuje się organizację jednego szkolenia.

Celem szkolenia jest wzmocnienie funkcji Komitetów Rewitalizacji, stanowiących forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

- **Rozwój przedsiębiorczości lokalnej - zalety i zachęty wynikające z ustawy o rewitalizacji oraz narzędzia władz lokalnych ułatwiające i pobudzające rozwój przedsiębiorczości**

Szkolenie przeznaczone m.in. dla pracowników JST oraz przedsiębiorców.

Planuje się organizację jednego szkolenia.

Celem szkolenia jest wzmocnienie zdolności gmin do rozwoju przedsiębiorczości, a także podniesienie świadomości przedsiębiorców z korzyści wynikających z zaangażowania się w proces rewitalizacji.

➤ **Wsparcie edukacyjne dla liderów lokalnych i wolontariuszy**

Szkolenie przeznaczone m.in. dla lokalnych liderów, NGO's.

Planuje się organizację jednego szkolenia.

Celem szkolenia jest podniesienie świadomości obecnych i potencjalnych liderów procesów i wolontariuszy oraz organizacji pozarządowych, jako ważnego aktora prowadzonych procesów rewitalizacji w gminach.

➤ **Warsztaty „Przyjazne przestrzenie publiczne”**

Warsztaty przeznaczone m.in. dla pracowników JST, biur ponadlokalnych stowarzyszeń samorządów gminnych i powiatowych, przedstawicieli Komitetów Rewitalizacji, przedsiębiorców, lokalnych liderów, NGO's.

Planuje się organizację dwóch warsztatów jednodniowych.

Celem warsztatów jest nabycie wiedzy i umiejętności w zakresie partycypacyjnego planowania przyjaznych miejsc w przestrzeni publicznej oraz zarządzania przestrzenią publiczną. Obejmować będą m.in. diagnozę uwarunkowań społeczno-przestrzennych miejsca, planowanie partycypacyjne, zarządzanie przestrzenią wspólną oraz dobre przykłady i inspiracje miejsc i urzędzonej przestrzeni dobrej jakości.

➤ **Wdrażanie wielofunkcyjnych rozwiązań opartych na przyrodzie na obszarach zdegradowanych jako sposobu przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i ochrony klimatu w gminach**

Szkolenie przeznaczone m.in. dla pracowników JST, biur ponadlokalnych stowarzyszeń samorządów gminnych i powiatowych, przedstawicieli Komitetów Rewitalizacji, przedsiębiorców, lokalnych liderów, NGO's.

Planuje się organizację dwóch szkoleń jednodniowych.

Celem szkoleń jest przybliżenie zagadnień związanych z wdrażaniem zielono - niebieskiej infrastruktury na poziomie koncepcyjnym, technicznym i realizacyjnym, a także zagadnień związanych z adaptacją do zmian klimatu.

➤ **Inicjatywa Nowy Europejski Bauhaus - praktyczne aspekty i korzyści z wdrożenia idei**

Szkolenie przeznaczone m.in. dla pracowników JST, biur ponadlokalnych stowarzyszeń samorządów gminnych i powiatowych, przedstawicieli Komitetów Rewitalizacji, przedsiębiorców, lokalnych liderów, NGO's.

Planuje się organizację jednego szkolenia.

Celem szkolenia jest przybliżenie działań NEB upowszechniających zrównoważony styl życia, łączący design, ekologię, dostępność społeczną i cenową.

➤ **Partnerstwo publiczno-prywatne. Alternatywa do tradycyjnego modelu zamówień i łączenie kapitału prywatnego z zasobami publicznymi**

Szkolenie przeznaczone m.in. dla pracowników JST, biur ponadlokalnych stowarzyszeń samorządów gminnych i powiatowych, przedsiębiorców.

Planuje się organizację jednego szkolenia.

Celem szkolenia jest nabycie wiedzy i umiejętności w zakresie przygotowania projektu PPP, wyboru partnera prywatnego i zarządzania umową PPP oraz analizy rynkowej w zakresie gotowości firm do współpracy ze śląskimi gminami w oparciu o formułę PPP.

Dodatkowo, jako punkt agendy w ramach wybranych tematów szkoleń planuje się przybliżyć uczestnikom zagadnienia związane z planowaniem założeń i przygotowaniem dokumentacji projektu rewitalizacyjnego z uwzględnieniem finansowania zwrotnego.

Ze względu na długi okres realizacji projektu, pod koniec 2025 roku planuje się przeprowadzić ankietę dot. wsparcia edukacyjnego gmin, aby rozpoznać potrzeby szkoleniowe osób zajmujących się rewitalizacją. Wyniki tej ankiety będą stanowiły podstawę do ewentualnej modyfikacji tematów spotkań, szkoleń, warsztatów realizowanych w ramach Wojewódzkiej Inicjatywy Rewitalizacyjnej. Pozwoli to również odpowiadać na aktualne potrzeby szkoleniowe gmin i innych interesariuszy procesu rewitalizacji.

II. Wsparcie doradcze z zakresu rewitalizacji dla gmin z terenu województwa

Zespół ds. rewitalizacji, tak jak w latach poprzednich, będzie świadczył wsparcie doradcze dla gmin. W dalszym ciągu, każdej gminie, która opracuje gminny program rewitalizacji przydzielonych zostanie dwóch członków Zespołu ds. rewitalizacji (opiekunów), którzy świadczyć będą porady dot. procesu rewitalizacji. Dodatkowo, każda zainteresowana gmina, będzie mogła uzyskać wsparcie w takich tematach jak m.in.: opracowanie GPR, powołanie Komitetu Rewitalizacji, stosowanie narzędzi ustawowych, zarządzanie procesem rewitalizacji, monitorowanie i ocena rewitalizacji czy realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W sprawach wymagających specjalistycznej wiedzy, przewiduje się posiłkowanie się ekspertami zewnętrznymi.

Działania realizowane będą jako wsparcie indywidualne dla pojedynczej gminy.

III. Wymiana doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie rewitalizacji

Budowanie efektywnej sieci wymiany doświadczeń rewitalizacyjnych odbywać się będzie zarówno na poziomie województwa jak i na poziomie ponadregionalnym.

➤ Regionalne wizyty rewitalizacyjne

W ramach sieciowania i wymiany doświadczeń zorganizowane zostaną cztery wizyty regionalne w kilku gminach województwa. Wizyty te nie będą kontrolami prowadzenia rewitalizacji, lecz okazją do partnerskiego spotkania i dialogu na temat efektów procesu rewitalizacji na miejscu i ewentualnych jego usprawnień. Jednocześnie będą doskonałą okazją do pokazania efektów prowadzonych procesów rewitalizacji w gminach.

➤ Grupa robocza ds. rewitalizacji w województwie śląskim

W ramach projektu planowane jest powołanie grupy roboczej ds. rewitalizacji. Grupa będzie stanowić forum wymiany doświadczeń, wypracowywania wspólnych rozwiązań problemów, z jakimi stykają się samorządy lokalne w trakcie realizacji działań rewitalizacyjnych, będzie również źródłem pozyskiwania najaktualniejszych informacji dot. kwestii istotnych w punktu widzenia prowadzenia procesu rewitalizacji przez samorządy w regionie. W ramach organizowanych cyklicznych posiedzeń grupy, podejmowane będą tematy zarówno zgłaszane przez przedstawicieli JST jak i przedstawicieli Zespołu ds. rewitalizacji UM WSL w reakcji na aktualne problemy i potrzeby. Głównym celem stworzenia grupy jest integracja środowiska zaangażowanego w realizację zadań rewitalizacyjnych w regionie, a także stworzenie sieci współpracy przedstawicieli zarówno środowiska samorządowego poziomu lokalnego i

regionalnego jak i strony rządowej oraz środowiska eksperckiego oraz wspólna identyfikacja bieżących wyzwań i problemów oraz planowanie działań służących ich rozwiązaniu lub minimalizowaniu. W efekcie tych działań stworzone zostaną warunki sprzyjające podejmowaniu optymalnych decyzji, w oparciu o najaktualniejszą wiedzę, w ramach zarządzania procesem rewitalizacji w gminach województwa śląskiego.

➤ **Krajowa wizyta studyjna dla gmin**

Aby prowadzić procesy rewitalizacji w gminach, oprócz wiedzy, koniecznym jest wymiana doświadczeń oraz czerpanie z dobrych praktyk rewitalizacyjnych. Zorganizowana zostanie zatem kilkudniowa wizyta studyjna w kilku miastach Polski, w ramach której, przedstawiane będą dobre praktyki rewitalizacyjne, rozwiązania urbanistyczne, organizacyjne, włączające zarówno organizacje społeczne, jak i mieszkańców. W organizacji wizyty studyjnej przewiduje się możliwość posiłkowania się ekspertem zewnętrznym z zakresu rewitalizacji.

➤ **Organizacja międzyregionalnego spotkania Zespołów ds. rewitalizacji**

Mając na względzie postęp w zakresie działań rewitalizacyjnych, jaki dokonał się w województwie śląskim oraz promowanie województwa i gmin jako ambitnych rewitalizatorów, zaplanowano organizację wizyty studyjnej dla członków Zespołów ds. rewitalizacji z innych regionów. Celem wizyty będzie prezentacja dobrych praktyk - projektów rewitalizacyjnych realizowanych w wybranych gminach województwa śląskiego oraz zapoznanie ze specyfiką oraz uwarunkowaniami działań rewitalizacyjnych w województwie śląskim.

➤ **Konferencja – 10 lat ustawy o rewitalizacji - podsumowanie**

W 2025 r. mijać będzie 10 lat od kiedy weszła w życie ustawa o rewitalizacji, dająca instrumentarium prawne prowadzenia działań rewitalizacyjnych w gminach. Jubileusz ten będzie okazją do spojrzenia na ten proces z perspektywy doświadczeń i praktycznego zastosowania zapisów ustawy. Na konferencji podjęte zostaną zagadnienia, które będą miały na celu podsumowanie minionych 10 lat.

W ramach konferencji planowane jest także rozstrzygnięcie konkursu na gminę, która w województwie śląskim odznacza się szczególnym podejściem do rewitalizacji oraz kreuje dobre praktyki, które są lub mogą być wykorzystane przez inne gminy.

Przewiduje się współpracę z Centrami Kompetencji ds. Rewitalizacji Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

IV. Monitorowanie rewitalizacji

W ramach projektu planuje się dalsze prace nad [modułem dot. rewitalizacji](#) w ramach systemu informacji przestrzennej województwa śląskiego.

Modernizacja aplikacji Rewitalizacja w województwie śląskim nastąpi poprzez rozbudowę interfejsu Użytkownika. Rozbudowa interfejsu polegać będzie na prezentacji danych w dwóch oknach widokowych, z których jedno dedykowane będzie już funkcjonującej aplikacji (ze względu na funkcjonalność: „Wyszukiwanie działek”, „Dodaj dane” oraz „Drukuj”), natomiast w drugim oknie przedstawione zostaną zaktualizowane dane podzielone wg kategorii (obszar rewitalizacji, podobszar rewitalizacji oraz obszary zdegradowane). Aplikacja będzie również na bieżąco aktualizowana.

V. Promocja rewitalizacji

Celem działań w tym obszarze będzie promocja rewitalizacji jako skutecznego instrumentu terytorialnego poprzez informowanie o najlepszych praktykach i rozwiązaniach z zakresu rewitalizacji oraz promowanie gmin prowadzących ambitną i efektywną rewitalizację.

➤ [Regionalny serwis o rewitalizacji](#)

Zespół ds. rewitalizacji w dalszym ciągu będzie dążył do tego, aby zakładka poświęcona rewitalizacji zamieszczona na stronie internetowej dedykowanej funduszom unijnym była aktualnym i szerokim źródłem wiedzy o rewitalizacji dla wszystkich zainteresowanych.

➤ [Krajowe Centrum Wiedzy o Rewitalizacji](#)

W ramach współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej, region będzie promował na swojej zakładce poświęconej rewitalizacji Krajowe Centrum Wiedzy o Rewitalizacji.

Dodatkowo zasili je informacjami o pięciu dobrych praktykach rewitalizacyjnych z terenu województwa śląskiego.

➤ [Promocja projektu – artykuły, spotkania, roll-up](#)

Promocja projektu i zadań określonych w ramach Wojewódzkiej Inicjatywy Rewitalizacyjnej będzie realizowana poprzez opracowanie artykułu w prasie czy organizacji spotkań mających na celu promocję projektu, zwłaszcza Regionalnych Grantów na Rewitalizację. Planuje się także opracować roll-up.

VI. Regionalne Granty na Rewitalizację

➤ [Dlaczego chcemy uruchomić Regionalne Granty na Rewitalizację](#)

Procesy rewitalizacyjne rozpoczęte na szeroką skalę ponad 15 lat temu wskazały jakie jest zapotrzebowanie na wsparcie działań rewitalizacyjnych w województwie śląskim. Dzięki wprowadzonym nowym przepisom i uporządkowaniu kwestii programowania i wdrażania rewitalizacji, ostatnie 10 lat pokazało jeszcze większe zaangażowanie ze strony wszystkich podmiotów, których celem było sprawniejsze realizowanie założonych celów rewitalizacji.

Dotychczas Urząd Marszałkowski angażował się w pomoc przy tworzeniu, wdrażaniu i wprowadzaniu zmian w przygotowywanych przez gminy programów rewitalizacji. W ramach regionalnych programów operacyjnych wszyscy interesariusze rewitalizacji mogli aplikować o szeroki wachlarz wsparcia dla projektów, zarówno infrastrukturalnych jak i miękkich, wynikających z programów rewitalizacyjnych.

Obecnie oprócz zaplanowanego dalszego wsparcia w ramach programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021 – 2027 dla projektów wynikających z Gminnych Programów Rewitalizacji, województwo śląskie zamierza w ramach WIR przeznaczyć część środków na wsparcie lokalnych inicjatyw rewitalizacyjnych. W dalszym ciągu widzimy potrzebę podjęcia działań na rzecz jeszcze większego zaangażowania się mieszkańców w proces rewitalizacji. Dotychczas można było zauważyć, że największe zaangażowanie mieszkańców istniało na etapie przygotowywania programów rewitalizacji. Na etapie wdrażania programów zaangażowanie słabło, co przekładało się na bardzo małą aktywność mieszkańców na etapie monitorowania i ewaluacji programów.

➤ [Czemu mają służyć granty, co będziemy wspierać w ramach grantów](#)

Proponowane wsparcie grantowe ma służyć wzrostowi zaangażowania mieszkańców na każdym etapie „życia” GPR. Doceniając dotychczasowe zaangażowanie gmin w prowadzeniu procesów rewitalizacji chcemy wspomóc gminy w tym dodatkowym aspekcie tak, aby jeszcze bardziej

uświadamiać i podnosić kompetencje społeczne wykluczonych mieszkańców. Każde działanie przyczyniające się do choćby niewielkich zmian ma znaczenie.

Celem projektu jest wsparcie pozytywnych zmian społecznych na obszarze rewitalizacji w podejmowaniu i realizacji działań przyczyniających się do zwiększenia zaangażowania społeczności lokalnej. Wsparcie interesariuszy procesów rewitalizacji będzie się odbywać poprzez realizację inicjatyw takich jak:

Projekt społeczny:

- aktywizacja mieszkańców do podejmowania własnej oddolnej aktywności wzmacniając integrację społeczną poprzez wsparcie przedsięwzięć społecznych odpowiadających na potrzeby lokalnych społeczności;
- tworzenie warunków do rozwoju inicjatyw społecznych wzmacniając integrację społeczną poprzez wsparcie przedsięwzięć społecznych odpowiadających na potrzeby lokalnych społeczności;
- aktywizacja poprzez sport lub wykorzystanie dziedzictwa kulturowego.

Projekt zintegrowany obejmujący działania społeczne oraz komponent infrastrukturalny:

- podniesienie jakości przestrzeni publicznej poprzez zwiększenie dostępności różnych grup mieszkańców do integrującej przestrzeni publicznej pełniącej funkcje centrotwórcze;
- odbudowa/stworzenie tożsamości miejsca wykorzystując lokalną infrastrukturę i/lub zasoby dziedzictwa kulturowego do czerpania korzyści poprzez budowanie/wzmacnianie poczucia własnej tożsamości społeczności związanej z danym miejscem;
- „Kolorowe podwórka” – mini rewitalizacja poprzez zwiększenie dostępności mieszkańców do integrującej przestrzeni publicznej;
- poprawa bezpieczeństwa;
- zazielenianie zamieszkiwanego otoczenia;
- aktywizacja poprzez sport.

Projekt zintegrowany musi obowiązkowo zawierać działania społeczne, a wydatki majątkowe nie mogą przekraczać 50% wartości projektu.

Grantobiorcy:

- gminy;
- jednostki organizacyjne gminy, w szczególności: publiczne placówki oświatowe: przedszkola, szkoły podstawowe, licea, technika, szkoły zawodowe, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki kultury, sportu i rekreacji, biblioteki i inne;
- zarejestrowane na terenie Rzeczypospolitej Polskiej fundacje, stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne, organizacje pozarządowe, bez względu na to, czy posiadają status organizacji pożytku publicznego, których celem jest działalność na rzecz społeczności lokalnych.

Szczegóły związane z naborem wniosków na Regionalne Granty na Rewitalizację określone zostaną w dokumentacji konkursowej, która uwzględniac będzie warunki brzegowe określone przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

➤ Jakie efekty chcemy osiągnąć

Powyższe działania przyczynią się do pozytywnych zmian wśród mieszkańców w miejscu, w którym żyją (na obszarze rewitalizacji objętym GPR). Wyposażą mieszkańców w narzędzia pobudzające integrację społeczną, prowadzące do budowania i utrwalenia wzajemnych więzi społecznych, a także otwierania się na osoby odwiedzające dany obszar.

Efektami realizacji projektów powinno być wzmacnianie poczucia odpowiedzialności, sprawczości i wpływu mieszkańców na otoczenie oraz identyfikacji z miejscem, które zamieszkują, a które zostało wskazane jako dysfunkcyjne. Jest to też szansa na powstanie nowych i rozwój już działających organizacji pozarządowych na obszarach rewitalizacji.

VII. Funkcjonowanie Zespołu ds. rewitalizacji

W województwie śląskim Zespół ds. rewitalizacji został powołany Zarządzeniem Marszałka w listopadzie 2015 r. i do teraz realizuje swoje zadania. Od samego początku koncepcją utworzenia Zespołu było zebranie ludzi, którzy oprócz zainteresowania tematyką rewitalizacji, zajmują się tematyką ściśle powiązaną z procesem rewitalizacji. I tak w Zespole znajdują się osoby odpowiedzialne za programowanie i wdrażanie środków unijnych, osoby zajmujące się opracowaniem strategii rozwoju województwa i regionalnej polityki rewitalizacji oraz osoby zajmujące się planowaniem przestrzennym. Takie szerokie podejście wpisuje się w ogólną strategię regionu, gdzie rewitalizacja obszarów zdegradowanych jest jednym z głównych priorytetów województwa. Warto podkreślić jest również to, iż w Zespole ds. rewitalizacji są osoby, które realizują jego zadania od samego początku.

W Zespole ds. rewitalizacji jest 14 osób merytorycznych, z których 12 osób będzie zaangażowanych w realizację Wojewódzkiej Inicjatywy Rewitalizacyjnej.

➤ Zakres obowiązków związanych z realizacją Wojewódzkiej Inicjatywy Rewitalizacyjnej:

Koordinator Zespołu ds. rewitalizacji:

- koordynacja i nadzór nad prawidłową realizacją projektu;
- bieżący kontakt z pracownikami Ministerstwa;
- koordynowanie rozliczania wydatków ponoszonych na podstawie Umowy (opracowanie sprawozdań przekazywanych do Ministerstwa);
- udział w ewentualnych kontrolach przeprowadzanych przez osoby wskazane przez Ministra lub inne upoważnione instytucje;
- nadzór merytoryczny nad informacjami zamieszczonymi w regionalnym serwisie internetowym poświęconym rewitalizacji;

Członkowie Zespołu ds. rewitalizacji:

- merytoryczne przygotowanie i realizacja zadań zawartych w Wojewódzkiej Inicjatywie Rewitalizacyjnej;
- opracowanie niezbędnej dokumentacji przetargowej związanej z realizacją zadań;
- opracowanie dokumentacji konkursowej Regionalnych Grantów na Rewitalizację;
- opracowanie materiałów i bieżąca obsługa regionalnego serwisu internetowego poświęconego rewitalizacji;

- o aktualizacja Systemu Informacji Przestrzennej w zakresie rewitalizacji.

Przewiduje się wynagrodzenia członków Zespołu ds. rewitalizacji (w formie nagród indywidualnych). Zaplanowano także środki niezbędne do zapewnienia rozwoju kompetencji członków Zespołu.

VIII. Kontrola projektu

Zgodnie z praktykami z poprzednich edycji współpracy Województwa Śląskiego z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej, w ramach projektu planuje się podpisać umowę z biegłym rewidentem, który będzie przeprowadzał kontrolę wydatków.

IX. Wskaźniki

W wyniku realizacji Wojewódzkiej Inicjatywy Rewitalizacyjnej planuje się osiągnąć następujące wskaźniki:

Wskaźnik obligatoryjny:

- Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów: 700
Liczba udzielonych dotacji na realizację projektów wzmacniających potencjał beneficjentów (w ramach Regionalnych Grantów na Rewitalizację): 12

Wskaźnik dodatkowy:

- Liczba gmin objętych formami szkoleniowymi: 50
- Liczba przeprowadzonych spotkań edukacyjnych/szkoleniowych: 33
- Liczba gmin objętych wsparciem doradczym: 25